

Останні лови князя

Антін Лотоцький

Минали роки за роками. Під мудрою управою князя Ярослава розбудувалося й багатіло Галицьке князівство. Любив і поважав свого князя народ. Співці укладали в його честь похвальні пісні.

За працею й турботами про добро держави не дбав князь про себе. Він часто говорив:

— Князь — голова, а й слуга свого народу. Мусить про всіх думати і для добра всіх трудитися. Свої особисті справи мусить поставити на самому кінці.

Одиною розвагою князя були книжки, що їх радо читав, та й лови ще, що їх любив пристрасно.

У вересні 1187 р. князь робив приготування до великих ловів у своїх улюблених тисьменицьких лісах.

Князь Ярослав мов відмолодів. Погода була гарна. Небо чисте, сонце гріло, як у літі.

Виїхали.

За Галичем, недалеко Галичиної могили, старенький сивобородий хлібороб орав ниву волами. Як надіхав княжий відділ, він перестав орати і придивлявся до ловецької дружини та валки возів.

Коли князь зрівнявся з ним, поздоровкався:

— Дай, Боже, щастя!

— Дай, Боже, і тобі, милостивий княже! — відповів селянин, а по хвилині додав: — Не впору ти вибрався на лови.

— Чому не впору? — зчудувався князь. — Така гарна погода!

— Погода то гарна, та не на довго. Буря й злива висять у повітрі — відповів старець.

— Відкіля ти знаєш? — спитав князь.

— Чую її у повітрі, і у костях моїх — сказав старець.

— Ну що ж, як буря, то буря! Перебув я не одно, перебуду й її. Їдемо далі.

Відїхали. Селянин ще довго дивився за відїжджаючими їздцями та возами, а потім узявся знов орати.

Як князь вїхав у ліс, відразу став мов не той. Жваво й голосно давав накази, розставляв людей.

А ліс стояв тихо, тихісінько без руху. Неначе в непевності, як військо перед боєм. Ця тиша спершу неначе бентежила князя, та як почув тріскіт гілля в гущавині, забув про все. Пізнав, що це якась грубша звірина там женеться. Незабаром побачили всі.

— Олень, олень! — пішло шепотом між ловцями.

Князь націлився з лука. Засвистіла стріла і вбилася оленеві в бік. Стривожений олень погнав що сили наперед. А князь за ним. Ще двічі вистрілив із лука, та не поцілив, бо олень швидким скоком скрутив убік. Князь не оглядався вже поза себе, чи є

за ним люди його, а гнався далі. Вибіг на поляну, побачив далеко оленя, що зупинився і тривожно розглядався. Наложив стрілу на лук, націлився і вистрілив. Поцілив оленя в хребет. Олень зробив ще кілька скоків і впав. Князь прискочив до нього та ножом добив його. Тут і з'явилися біля князя його люди.

Зайняті оленем і не завважили, як на небі появилася мала чорна хмаринка, що швидко росла.

Аж як у лісі стемніло, сказав хтось:

— Правду казав старий селянин там під Галичиною могилою, буде буря.

Князь глянув і собі на небо. Все вже було чорне. А тут і громи і злива відразу.

— Вертаймося до табору! — каже князь.

Та поки дійшли до возів, перемокли всі до нитки. А тут лє далі, як із відра, та похолодніло сильно відразу. Нашвидку зробили над возом наметець, і туди схоронився князь. А холодно було йому, аж зубами дзвонив.

Каже воєвода Тудор:

— Княже, нема що, треба нам кинути лови і їхати до найближчої хати.

Так і зробили. Їхали, їхали, і вкінці побачили здалека загороду. Ледве доїхали болотом. Застукали в ворота. Залаяли собаки. Аж по добрій хвилині почули чалапання важких чобіт і голос:

— А кого там товче в таку негоду по дорогах?

— Князь Ярослав вертається з ловів і хоче скритися в вас перед дощем — відповіли вони.

Заскрипіли ворота, і віз із князем вїхав на подвір'я, а за ним інші вози й кінні їзди.

Повели князя в хату. Зараз переодягли його в суху одєжу, подали гарячого молока.

Князь прийшов до себе. Повеселішав, жартував.

Незабаром дощ ущух. Князь подякував бояринові Яромирові Космичу і його подрузі за гостину та поїхав у Галич.

Хоч князь по повороті з ловів не почувався недужим, усі завважили велику зміну на його лиці. Лікар відразу сказав:

— Княже, тобі треба зараз у постіль.

Та князь йому:

— Е, що там! Почуваю мале ослаблення, та воно пройде. Нема часу лягати, справи ждуть.

Та ввечорі дістав князь сильну гарячку, а потім нараз затрусила ним пропасниця, та нарікав, що коле його в лівому боці. Також сильний кашель докучав. Лікар оглянув і сказав, що це запалення легенів.

Так без зміни було весь тиждень до суботи. В суботу 10 вересня полегшало князеві. А в неділю сподівався лікар перелому. Перелім був, та князеві не полегшало. Цим зажурився лікар.

— Ще якась інша недуга прилучилася. Найгірше, що я не можу означити її — турбувався лікар.

Князь почував сильне ослаблення на всьому тілі, знесилення.

І що день було гірше. Лікар був безрадний.

В понеділок 27 вересня князь велів покликати до себе дворецького Гліба Даниловича і каже йому:

— Бачу я вже, що приходить мій кінець. Треба попрощатися з цим світом. Поклич отця єпископа, всіх воевод і визначних бояр. Хочу, з ними попрощатися і сазати їм мою останню волю.

Прийшов єпископ Косма з Найсвятішими Дарами. Висповідав князя. Князь прийняв напуття.

А потім стали сходитися всі покликані воєводи й визначні бояри.

Князь велів поправити собі подушки так, щоб міг сісти.

— Воєводи й усі визначні мужі галицькі! Почуваю, що вже скоро покличе мене Всевишній перед свій престіл на суд. Тому хочу попрощатися з вами всіма і сказати вам мою останню волю. Знаєте: два у мене сини — Володимир і Олег. Володимир смутить мене. Він легко може знищити все, що збудував і укріпив мій батько і я. Зате Олег, я певний того, піде слідами батька мого та моїми. Тому призначую йому на князювання Галич, а Володимирові даю Перемишль. Там боярство й народ прив'язані до своїх князів, там держиться старий лад кріпко, і нема небезпеки, що Володимир зруйнує його. Тут інакше. Тут треба сильної руки, щоб удержати лад і слухняність. Тому я прошу вас і благаю для добра рідної землі й для добра всього народу, сповніть мою волю. Обіцяєте мені?

Настала на хвилинку мовчанка. Всі оглядалися одні на одних. Видно було, що не всім до вподоби такий розпорядок князя. Тоді князь звернувся до воєводи Коснятина:

— Як ти, воєводо, думаєш?

А Коснятин відразу:

— Твоя воля для мене свята, княже!

Тоді вже всі:

— Буде так, як ти розпорядиш, милостивий княже!

І всі зі слізьми на очах прощалися з князем, навіть колишні його вороги. А третього дня дав наказ князь Ярослав дворецькому:

— По моїй смерті майно моє роздати на церкви і монастир та вбогим.

Першого жовтня в четвер рано Р. Б. 1187 не стало князя в живих.